

Labklājības ministrijas viedoklis

Par veikto revīziju

Labklājības ministrija (turpmāk - ministrija) atzinīgi novērtē Valsts kontroles veikto lietderības revīziju "Vai valsts finansētie tehniskie palīg līdzekļi tiek nodrošināti atbilstoši mērķgrupas vajadzībām un iespējami labākajā veidā?" un sagatavoto revīzijas ziņojuma projektu "Tehniskie palīg līdzekļi administrēšanas līkločos" un pateicas Valsts kontroles revidentiem par ieguldīto darbu, veicot tehnisko palīg līdzekļu (turpmāk - TPL) pakalpojuma nodrošināšanas procesa padziļinātu analīzi.

Lietderības revīzijā secinātais un sniegtie ieteikumi būs noderīgi un praktiski pielietojami, lai pilnveidotu TPL pakalpojuma nodrošināšanu atbilstoši mērķa grupu vajadzībām un uzlabotu ministrijas, VSIA "Nacionālais rehabilitācijas centrs "Vaivari"" (turpmāk - NRC "Vaivari"), Latvijas Neredzīgo biedrības un Latvijas Nedzirdīgo savienības darbu.

Par revīzijas secinājumiem

Valsts kontroles konstatētās problēmas, secinājumi un ieteikumi identificē trūkumus un norāda uz nepieciešamajiem pilnveidojumiem pakalpojumā, taču nenorāda uz nepieciešamību radikāli mainīt pakalpojuma attīstības virzienu. Jāatzīmē, ka ministrijā un NRC "Vaivari" jau ir apzinātas uzlabojamās darbības jomas un tās ir pakāpeniski risinātās. Piemēram, lai TPL tiktu piešķirti mērķētāk, ņemot vērā TPL lietošanas mērķi un personas vajadzības, nodrošinot ES fondu pasākumu ilgtspēju, 2023.gadā ieviesta jauna kārtība personas funkcionēšanas stāvokļa padziļinātai novērtēšanai. Valsts kontrole ir atzinīgi novērtējusi NRC "Vaivari" Funkcionēšanas novērtēšanas laboratorijas darbu, jo iesaka arī citām ārstniecības personām izmantot un elektroniski sagatavot NRC "Vaivari" izstrādātos vienotos funkcionēšanas novērtēšanas protokolus, no kuriem automātiski tiek ģenerēti atzinumi TPL saņemšanai. Vienlaikus Valsts kontrole atzinīgi novērtējusi ministrijas darbu valsts finansētā TPL "groza" pilnveidošanai, TPL nodrošināšanu ar līdzmaksājumu un sniedz ieteikumus turpmākai TPL pakalpojuma pilnveidošanai, attīstot TPL saņemšanas iespējas ar līdzmaksājumu, t.sk. TPL nodrošināšanu ar līdzmaksājumu gadījumos, ja TPL nav iekļauts valsts finansēto TPL sarakstā. Ministrija piekrīt, ka TPL pakalpojuma attīstībā būtiski ir veicināt personu, kuras TPL saņem ar līdzmaksājumu, skaita pieaugumu.

Tāpat ministrija ir finansējusi vairākus pētījumus¹, kuros sniegti priekšlikumi TPL pakalpojuma attīstībai. TPL nodrošināšanas sistēma tiek pastāvīgi pilnveidota, daļa ekspertu ieteikumu ir ieviesti, bet pie citiem priekšlikumiem vēl tiek strādāts, jo to ieviešana prasa būtisku finansējuma piesaisti, piemēram, TPL nomas sistēmas attīstība, TPL piegāde dzīvesvietā, TPL nodrošināšana atbilstoši TPL lietošanas mērķim un personas aktivitātes līmenim u.c. Priekšlikumu īstenošanai nepieciešams organizēt diskusijas ar iesaistītajām pusēm. Ministrijas ieskatā ekspertu un arī Valsts kontroles ieteiktā iespēja izvērtēt TPL grupēšanu pēc to sarežģītības un katrai grupai noteikt speciālistu loku, kuri ir tiesīgi sniegt atzinumu, ieviešana pakāpeniski, ņemot vērā speciālistu pieejamību reģionos un viņu kompetenci. Ministrijas ieskatā vēl joprojām ģimenes ārsts ir personai pieejamākā ārstniecības persona, kura var operatīvi sagatavot dokumentus TPL saņemšanai.

Ministrija apzinās, ka ir nepieciešams novērst trūkumus, kuri pastāv starpresoru sadarbībā TPL piešķiršanā, piemēram, šobrīd personām, kurām TPL nepieciešams pirmreizēji, nereti jau ārstniecības vai rehabilitācijas procesā, TPL saņemšanu jāgaida pārāk ilgi. Ir identificētas arī problēmas kvalificēta personāla piesaistē, īpaši tas attiecināms uz ārstniecības personām, kuras iesaistītas vairākās būtiskās pakalpojuma sniegšanas komponentēs (TPL izsniegšanā, Funkcionēšanas novērtēšanas laboratorijas darbā), ko ministrija varētu daļēji risināt ar papildu finansējuma piesaisti speciālistu atlīdzības paaugstināšanai.

2024.gadā tika uzsākta un 2025.gadā tiks turpināta jaunas IT funkcionalitātes ieviešana, lai nodrošinātu datu uzkrāšanu par pakalpojumu vienuviet, atvieglotu dokumentu apriti starp klientu,

¹ SIA "AengCurum" 2018, SIA "Vivendo" 2019, 2022.

TPL pakalpojuma administrētāju un TPL pakalpojuma sniedzēju, ieviestu automatizētas datu apmaiņas risinājumus, tai skaitā ar “e-veselību”, rindas virzības izsekojamību u.c. uzlabojumi.

Tikai no 2023.gada², kad beidzot ministrija kļuva par vienu no NRC “Vaivari” nozares ministrijām, ministrijai ir lielāka ietekme uz NRC “Vaivari” stratēģisko mērķu noteikšanu un darbības uzlabošanu TPL jomā. Vienlaikus ministrijas ieskatā TPL pakalpojuma nodrošināšanas attīstību kavē arī tas, ka NRC “Vaivari” šobrīd nav pastāvīgas vadības.

Par revīzijas ieteikumiem

Labklājība ministrijas ieskatā revīzijas ziņojumā ietvertu ieteikumu ieviešana viennozīmīgi sekmēs TPL pakalpojuma attīstību, tomēr atsevišķu ieteikumu ieviešana būs izaicinājums ne tikai ministrijai, bet arī citām iesaistītajām institūcijām.

Par revīzijas ieteikumu ieviešanu

Iespēju robežās ministrija un NRC “Vaivari” veiks darbības, lai nodrošinātu ieteikumu ieviešanu. Plānojot revīzijas ieteikumu ieviešanu, ministrija sadarbībā ar NRC “Vaivari” un citām iesaistītajām institūcijām izstrādās rīcības plānu tuvākajiem trīs gadiem, lai nodrošinātu, ka valsts finansētie TPL iedzīvotājiem tiek nodrošināti atbilstoši to vajadzībām un iespējami labākajā veidā. Visbūtiskāk ministrijas ieskatā ir stiprināt sadarbību ar Veselības ministriju. Vienlaikus ministrija saskata veiksmīgas ieteikumu ieviešanas riskus, ko ministrijas darbība un Veselības ministrijas iesaiste var ietekmēt ierobežotā mērā. Viens no tādiem ir kvalificēta personāla piesaiste, īpaši tas attiecināms uz ārstniecības personām, kuras iesaistītas vairākās būtiskās pakalpojuma sniegšanas komponentēs (atzinuma sniegšanā, TPL izsniegšanā, funkcionēšanas novērtēšanā), trūkst individuāli izgatavojamo TPL (apavu, sarežģītu ortožu u.c.) ražotāju.

Lai nodrošinātu pilnu NRC “Vaivari” Tehnisko palīglīdzekļu centra procesu digitalizāciju, būtisks priekšnosacījums ir Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes pārziņā esošā miršanas monitoringa servisa iestrāde. Lai nodrošinātu vairāku Valsts kontroles ieteikumu ieviešanas pasākumus, ministrija turpinās darbu pie normatīvo aktu pilnveides, digitalizācijas, kā arī sadarbībā ar NRC “Vaivari” turpinās darbu pie administratīvo procesu uzlabošanas. Tomēr ministrija vērs uzmanību, ka plānotais ieteikuma ieviešanas ietvaros panākto izmaiņu rādītāju samazinājums attiecībā uz tehnisko palīglīdzekļu rindā esošo personu skaitu un vidējo gaidīšanas laiku rindā var netikt sasniegts, ja nemainās tehnisko palīglīdzekļu bāzes finansējuma apjoms un saglabājas līdzšinējā pieprasījuma pieauguma tendence. Vienlaikus, izpildot atsevišķu ieteikumu izpildei noteiktās darbības (piemēram, tehnisko palīglīdzekļu piegāde, kompensācijas apmēra pārskatīšana, padziļinātas funkcionēšanas novērtēšanas laboratorijas filiāles atvēršana u.c. ieteikumos minētās darbības), arī samazināsies pieejamais finansējums tehnisko palīglīdzekļu iegādei. Pilnveidojot un sakārtojot atsevišķus administrēšanas procesus, t.sk. sekmīgi ieviešot IT risinājumus, ar pakalpojumam pieejamo bāzes finansējumu 2025.-2028. gadā personu skaita un gaidīšanas laika rindā samazināšanās būs ar īslaicīgu ietekmi. Tādējādi pastāv bažas, ka, pat veicot visas darbības ieteikumu ieviešanai, visi sasniedzamie rezultāti trīs gadu periodā pilnībā var netikt sasniegti, jo pastāv ārējie faktori, kurus ministrija nevarēs vai tikai daļēji varēs ietekmēt. Ministrijas ieskatā, lai panāktu Valsts kontroles revīzijā ieteiktās izmaiņas, 2025. gadā un turpmāk ik gadu ir nepieciešams papildu finansējums ne mazāk kā 6,9 milj. euro gadā. To nosaka gan TPL pakalpojumu saņēmēju skaita pieaugums, pašu TPL vai to izgatavošanai nepieciešamo komponentu izmaksu pieaugums Eiropas Savienības vienotajā tirgū, gan arī klientu vēlme saņemt modernākus un tehniski sarežģītākus TPL.

Ministrija ir ieinteresēta administratīvo procesu pilnveidošanā, sadarbības ar iesaistītajām pusēm stiprināšanā, digitālo risinājumu ieviešanā un veiks nepieciešamās darbības, lai sekmētu TPL pakalpojuma pilnveidošanu, nodrošinot ērtu, saprotamu un savlaicīgu TPL pakalpojumu tā saņēmējiem.

² Deleģējums NRC “Vaivari” sniegt TPL pakalpojumu no 2009.gada, bet Ministru kabineta rīkojums Nr. 660 Par nozares ministrijas noteikšanu valsts sabiedrībā ar ierobežotu atbildību "Nacionālais rehabilitācijas centrs "Vaivari"" Rīgā 2023. gada 10. oktobrī (prot. Nr. 50 14. §)